

Prilog ampelografskim istraživanjima
Sorta Ranfol bijeli

Svrha je ampelografskih istraživanja, određivanje rasprostranjenosti sorti i njihove gospodarske vrijednosti. Preduvjet je raspoznavanje (determinacija) sorti. To nije lak posao, jer se pojedine

Ranfol bijeli
Podložno kod Rogatca (Slovenija)
Po originalu: Grete Turković

Duljina grozda bez peteljke	13 cm
Duljina peteljke grozda	5 cm
Težina grozda	15 kg
Dimenzije listova:	
s lica	15,5 × 16,0 cm
s naličja	15,0 × 15,5 cm

sorte kadšto razlikuju tek na oko neznatnim botaničkim obilježjima, dok su im praktične osobine po kvantumu i kvaliteti prinosa, po dobi dozrijevanja, otpornosti prema smrzavicama, bolestima i po drugim važnim faktorima često vrlo različite.

U sjevernoj Hrvatskoj uzgaja se još i danas preko 70 sorti, kako smo to nastojali razložiti u članku »Ampelografski problemi sjeverne Hrvatske« (Agronom. glasnik br. 2/1953.). Od toga broja pripada velika većina »starim« domaćim sortama, za razliku od »novih«, koje su tek poslije 1850. godine počele ulaziti u naše krajeve iz zapadne Evrope. To su uglavnom kvalitetne sorte manjih (lakših) grozdova, koje opća praksa, zbog razmjerno manjih prinosa, nije dosada prihvaćala, — osim Graševine (Grašice), koja se sama po sebi afirmirala kao glavna sorta, te Plemenke bijele i crvene, kao rana zobatica većih grozdova, a iskorišćuje se također kao moštenica.

U sjeverozapadnoj Hrvatskoj, to jest, u kotarevima: Zagreb, Karlovac, Krapina, Varaždin, Čakovec, Koprivnica, Križevci, Bjelovar, Kutina i Sisak nalazi se 18.500 ha vinograda sa 143 milijuna čokota domaće loze (Sativa). U 31 skupini vinograda tog područja prevladava 12, od ukupnih 70 sorti, i to:

1. Kraljevina crv.	7. Plavec žuti
2. Belina prava bij.	8. Lipovina bij.
3. Graševina bij.	9. Ovnek (Škrlet) žuti
4. Plemenka bij. i crv.	10. Ranina mirisava bij.
5. RANFOL bij.	11. Moslavac bij.
6. Portugizac crni	12. Kapčina crna.

Od ovih 12 sorti determinirane su sve, osim: Ranfola i Ovneka. Ovnek (Škrlet), a usto i Ranina mirisava, uzgajaju se, iz dosada nepoznatih razloga, skoro isključivo na području bivše vojne Krajine, koja je raspuštena 1872. godine. Ovnek pripada brojnoj skupini Malvazija.

S RANFOLOM bijelim vezani su zaista neobični problemi, koji dosada nisu uopće bili rješavani.

To će nam biti jasnije, ako uvažimo, da je 69 sorti sjeverne Hrvatske bilo još 1847., te 1853. i 1854. godine determinirano po odličnom ampelografu Franji Trummeru u suradnji domaćih stručnjaka. U tom poslu ustanovljene su različite, po svom značaju više ili manje bezvrijedne sorte, a Ranfol nije uopće spomenut kao posebna sorta, a ni po kojem drugom danas poznatom sinonimu, premda se već onda, kao i danas, morao uzgajati na području sadanjih kotareva: Zagreb, Karlovac, Krapina, Varaždin, Križevci i Kutina. Trummer spominje sinonime slične nazivu »Ranfol« za 11 različitih sorti! Ako izostavimo crne i crvene, ostaju ove bijele sorte: Kracher, Schopatna, Kanigl, Kölner, Pikolit, od kojih se jedino za zadnje dvije navode botaničke osobine slične pravom Ranfolu. — U »dodatku« od 1855. g., nakon obilaska hrvatskih vinogorja, Trummer ne spominje neki naziv sličan Ranfolu, niti koji drugi danas poznatih sinonima.

Autor ovog članka u aktivnoj suradnji s Lj. Miklaužićem, istraživali su počevši od 1950. god. sortni sastav sjeverne Hrvatske. Tom prilikom ustanovljeno je, da se Ranfol uzgaja počevši od Plješivice preko Zagorja i susjedne Slovenije do Kalnika, Podravine i Moslavine, i to pod ovim sinonimima:

- Štajerska belina, Štajerka, Urbanka, Vrbanka, Sremska lipovina (Okić — Plješivica — Sv. Jana — Vivodina),
- Ranfol, Ramfol (Haloze — Slovenija),
- Divjak, Divljak — blatni i svijetli, Šipol (Zagorje),
- Ranfol, Svetljak, Svetlica, Svetlika (Kalnik),
- Svetla belina (Moslavina),
- Žlajt, Žlaet, Žlahet (Kašina); Praskava (belina) (ispod »Glavnice« kod Kašine),
- Plaviš, Pikasta belina (Čučerje)?

Ističe se šarolikost sinonima te sorte, istih ampelografskih obilježja. Ta okolnost svodi se na starost sorte i dosadanje pomanjkanje usporednih determinacija. Vjerojatno će se tokom istraživanja pronaći još koji lokalni naziv na području sjeverozapadne Hrvatske, a time bi se povisio i broj čokota.

Determinacija sorte Žlajt uslijedila je pobudom dviju konstatacija: B. Šulek (3) spominje 1876. g., po starijim izvorima (Lambl, Stražimir), sinonim »Žlahet« (»Hapšovina«) za sortu »Fischtraube«, koja po opisu F. Trummera (4) vrlo naliči osobinama Ranfola. Ing. M. Felja ustanovio je, da je Žlajt oko Kašine identičan s Divjakom u okolini Sv. Križa-Začretja u Zagorju. Divjak ustanovljen je već prije kao pripadnik grupe Ranfola (Štajerke, Svetljaka). Usporedbom vršika mladica, listova i rozge Štajerke iz Plješivice sa Žlajtom (13. V. 1958.) oko Kašine ustanovljena je identičnost obilježja.

Vjerojatno je, da su se utjecajem različitih uslova staništa razvile neke manje razlike obilježja, tako da sve te suodlike možemo smatrati »grupom Ranfola« u općem sastavu klasičnih »belina«, koje se počevši od sjeverne Italije, preko Slovenskog Primorja i Slovenije, uzgajaju i u zapadnoj Hrvatskoj još od rimskog doba, to jest, uzduž stare rimske magistrale, koja je vezala Rim s Panonskim dijelovima države.

Količina čokota grupe Ranfola procijenjena je u tom području na više od 4 milijuna, odnosno na najmanje 4 posto od ukupno 105 milijuna čokota plemenite loze navedenih kotareva, što bi po 8000 čokota-ha iznosilo oko 500 ha. — Zajedno sa Žlajtom, koji je u okolini Kašine procijenjen sa 15 posto, a ima ga, iako u opadajućoj količini prema Zagrebu (Markuševac, Čučerje), a vjerojatno i prema Zelini, prelazi ukupni broj čokota grupe Ranfol 5 milijuna.

Naravno, ovaj je račun tek približan, ali ne će biti daleko od stvarnosti. Bilo kako mu drago, ne može se preko tako rasprostranjene sorte prelaziti šutke, kao dosada, pogotovu, jer ju i vinogradari cijene.

Ako se Kraljevina (Imbrina, Brina), kao najviše rasprostranjena sorta zapadne Hrvatske, smatra vrijednom da se zadrži u

sortimentu, onda to vrijedi i za Ranfol, bez obzira na to, da se takve »udomaćene« sorte, iako po kvaliteti potprosječne, ne mogu tako lako ukloniti.

To se ne odnosi na Belinu pravu, koja stvarno ne zaslužuje neku pažnju, a usto taj naziv ne obuhvaća jednu sortu (njem. »Heunisch«), nego veći broj svakojakih sorti, koje naši vinogradari nazivaju skupno »belinama« (debela, velika, cundrava, pisana, osipana, pikasta, krhka, rana, svijetla, riđa, čađava i t. d.). Sve te »beline« ne zaslužuju trud oko njenih determinacija, pa makar bila i »prava« jer ih i sami vinogradari malo cijene.

OBILJEŽJA RANFOLA BIJELOG

Vršci mladica runjavi, crvenkasto orubljenih mladih listića, uspravni. Razvijena 2 do 3 mlada lista ispod vrška imaju sjajno lice, dok se taj sjaj kod odraslog lista gubi.

Cvijet dvospolan. Cvatovi imaju na peteljci jednodjelnu, rjeđe dvodjelnu viticu, koja kadšto nosi nekoliko cvjetova (kao sugrozdić).

Odrasli list okruglast, srednje velik, 3 do 5 dijelan, simetričan; postrani sinusi sežu do polovine plojke, na dnu zaobljeni, kadšto preklopljenih rubova; sinus kod peteljke široko otvoren, rjeđe preklopljenih rubova; lice glatko, naličje gusto vunasto, skoro pusteno, na rebrima čekinjasto; plojka malo navorana; rebra malo crvenkasta, naročito kod sastava; glavni zupci široki, dosta oštri; sporedni zupci mali, nejednaki, uglati; peteljka lista kraća od glavnog rebra, srednje debela, crvenkastoljubičasta, čekinjasta.

Zreo grozd srednje veličine i duljine; rahli ili malo zbijen; valjkasto-čunjast, malo granat, s nešto zakrenutim donjim krajem; peteljka grozda srednje duga, dosta krhka, zelenkasta, do zgloba odrvenjela.

Zrele bobice srednje velike, zelenkastožute, na sunčanoj strani kao opečene, s rdastim mrljama i točkama; okrugle ili okruglaste, jasno prozirne; kožica tanka, ali dosta čvrsta; stapčice dosta duge, tanke, zelenkaste; meso sočno; sok sladak, bez naročitog okusa.

Rozga srednje debela, sitno prugasta; članci srednje dugi ili kraći; zglobovi malo istaknuti (valovito); svijetlosmeđa (ali ne tako svijetla kao Kraljevina) s ljubičastim odbljeskom, koji je tamniji na zglobovima. Karakteristične su crne točke i male mrlje, koje su na mjestima više ili manje brojne.

Fenološki podaci

Nije izbirljiv na tlo, a uspješno se uzgaja i u laporu. Traži sunčane, tople, ocjedne, brežuljkaste položaje, umjerene kontinentalne klime. Ne podnosi vlagu, naročito kad groždje zrije.

U cvatnji osjetljiv, rado se osipa.

Dozrijeva u III. razdoblju, ali ranije od Graševine i Kraljevine.

Praktična iskustva

Podnosi različite načine uzgoja, od niskog do povišenog, a prikladniji su prozračni nasadi, većeg prostora razvitka čokota. Orezuje se uglavnom na dulje rodno drvo (lucnjeve) s prigojnim reznicima.

Rodnost obilna i redovita, u višegodišnjem prosjeku bolja i od Kraljevine.

Otpornost prema smrzavicama dosta slaba; prema peronospori i oidiumu dobra, a za kišne jeseni grožđe rado trune, ali ipak manje, na primjer, od Kraljevine ili Graševine.

Srodnost s američkim podlogama normalna. Podloga Rupestris du Lot smjela bi se upotrebljavati samo u mršavim tlima, jer se u plodnijim tlima na toj podlozi osipa u cvijetu, a grožđe dozrijeva kasnije.

Iskorištenje

Daje obično stolno vino, ugodne kiselkaste svježine, sa 9,0 do 10,5 vol. % alkohola, dosta visoke sadržine kiselina. U mješavini s vinom drugih, pa i »starih« sorti, ima dobru prođu u bližim centrima, a prikladan je, da se u čistim nasadima posebno obere i preradi, jer na taj način dolazi više do izražaja aroma.

Po gospodarskoj vrijednosti mogla bi ova sorta odgovarati po kvantumu, a manje po kvaliteti proizvoda. Međutim, njena razmjerno velika rasprostranjenost uvjetuje održanje u sortimentu, kao i nastojanje, da se suvremenim podrumarenjem postigne što bolja kvaliteta proizvoda.

Po mjerenjima in g. O. Sučević - Šafar 1953. g., dali su grozdovi Ranfola ove prosječne podatke:

Težina grozdova:

u prosjeku	19,7 dkg
minimum	4,2 dkg
maksimum	40,2 dkg
Šećer	16,5 kg-hl
Kiseline	8,5 ‰

U »Ampelografskom atlasu« II. dio reproduciran je jedan tipičan grozd Ranfola iz Podložnog kod Rogatca sa 15,0 dkg (vidi sliku).

Prema tome se ubraja u sorte većih grozdova, prosječno od 15,0 do 20,0 dkg. Za prinos od 100 q-ha, dakle za 1 kg-m², potrebno je 6,7 do 5,0 takvih grozdova-m², dakle 67.000 do 50.000 grozdova-ha, a to po težini i količini odgovara Kraljevini. Sa dvostrukim brojem grozdova 12 . 15 dkg, može se postići 1,8 kg-m², to jest, 180 q-ha.

Po sadržini šećera nešto je slabiji od Kraljevine, dok je po sadržini kiselina jednak, na primjer, Moslavcu.

Analiza vina Štajerke sa Plješivice, provedena 1951. god. na Zavodu za vinogradarstvo i vinarstvo u Zagrebu dala je ove rezultate:

Spec. težina 20/4°C	0,9927
Alkohol vol. ‰	9,30
Alkohol g/l	73,40

Ukupni ekstrakt g/l	18,00
Šećer g/l	1,00
Ekstrakt bez šećera g/l	18,00
Ukupne kiseline (kao vinske) g/l	5,92
Hlapljive kiseline (kao octena) g/l	0,57
Nehlapljive kiseline (kao vinska) g/l	5,20
Ekstrakt bez šećera i nehlapljivih kiselina g/l	12,80
Pepeo g/l	1,93
Fosforna kiselina (PO ₄)	0,25

Organoleptičke osobine: svijetlo zelenkastožute boje, bistroće čiste, okusa kiselkasta, mirisa normalna.

Godište 1951. bilo je općenito dobro.

Za jelo, kao z o b a t i c a, koriste se potpuno zreli i rahli grozdovi za neposrednu potrošnju. Zbog sličnosti grozda s Plemenkom bijelom, prodaje se često pod tim nazivom.

DETERMINACIJA

Kao što je već prije spomenuto, zadaje determinacija samog Ranfola, kao i suodlika ove grupe, stanovite teškoće, a to je, uostalom, općenita pojava u ampelografskoj znanosti. To se naročito odnosi na mnogobrojne mješavine »starih« sorti, koje ne potječu od više ili manje klonski razmnoženog loznog materijala. Osim toga se do pred stotinu godina nisu vinogradi sadili s pojedinim sortama u čistim nasadima, već kao više ili manje renomirani sastavi različitih sorti, koji bi se prenosili iz jedne zemlje ili područja u drugo. Uspjeh takvih prijenosa je često izostao, pa su se onda uvodili i drugi sastavi sorti, dok nisu konačno nastali opsežni sortni konglomerati, kao što je naročito slučaj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Lako je, na primjer, ustanoviti Graševinu, Plemenku, Traminac, Burgunce i mnoge druge poznate »nove« sorte, pa i »stare«, kao: Kraljevinu, Moslavac, Ružicu, Kadarku, Slankamenku, koje su se održale više ili manje čiste, iako u različitim, dobro poznatim, varijacijama.

Razlog je, što se ove sorte uzgajaju i u čistim nasadima, iz kojih se uzima rasadni materijal. Prenošenjem rasadnog materijala (rozge) iz starih miješanih nasada, teško je sačuvati originalnost sorte. Na drugom mjestu opet nastaju miješani nasadi, a pojedine sorte onda dobivaju i sasvim druge nazive, pogotovu, ako su vinogradi razdaleko.

Međutim nije to jedini razlog promjena naziva. Poznato je, da se kod većeg dijela sorti, tokom decenija i stoljeća, razvijaju u manjoj ili većoj mjeri varijacije obilježja i osobina, uvjetovane uslovima staništa, klime, načina uzgoja i drugih faktora. Takve mutativne varijacije prenose se vegetativnim razmnažanjem na potomak, za razliku od prolaznih modifikacija u izgledu ili osobini nekog čokota, koje nisu trajne, odnosno prenosne.

Takve mutacije i modifikacije nije lako razlikovati, a zato često čujemo tvrdnje vinogradara o nekim »posebnim« tipovima sorti, koje se kod točnijeg istraživanja ispoljavaju kao posljedice prolaznih uslova, to jest, kao modifikacije. Kao primjer mogu

služiti: Kraljevina (Imbrina, Brina), koja po boji boba varira od crvenozelene do jednobožno crvene; nadalje Traminac, koji po boji boba varira od ljubičastocrvene do žutocrvene. Tek dugotrajnim klonskim selekcijama mogu se ustanoviti nasljedno sigurni tipovi, kao što kod svijetlog Traminca mirisavog, premda ni to nije dosada potpuno uspjelo, bez povremenih modifikacija prema jednoj ili drugoj strani.

Toliko, da budu jasniji problemi determinacije sorti uopće, a u našem slučaju Ranfola i njegovih tipova, varijacija ili modifikacija.

Koliko se dosada može zaključiti, postoje uglavnom dva tipa Ranfola obzirom na grozd, to jest, jedan »žuti« — vrijedniji, i drugi »zelenkasti« — manje vrijedan. Još nije ustanovljeno, da li se i gdje koji sinonim odnosi na jedan ili drugi tip. Kod Začretja u Zagorju, razlikuju, na primjer, »svijetli« i »blatni« Divjak, a na Kalniku »Svetljak« i »Ranfol« kao posebne tipove. Po listu ne zapažaju se neke bitne razlike.

Tek klonska selekcija i posebna prerada vina moći će potvrditi ili ispraviti protuslovne tvrdnje vinogradara.

A sada da promotrimo druge sorte, koje ampelografski više ili manje odgovaraju Ranfolu i njegovim tipovima. Kao glavno vrelo služi opet F. Trummer. Koliko se on kritički služio starijim podacima i vlastitim zapažanjima (uostalom izvrsnim); od početka XIX. stoljeća do 1841. g., toliko su se ampelografi poslije 1855. g. služili, tako reći doslovno, Trummerovim opisima.

Uvođenjem »novih« sorti nije se više nitko brinuo za »stare« sorte, osim samih vinogradara, koji ih usprkos toga dalje uzgajaju, — a znaju i zašto: glavno je kvantum prinosa, a nalaze i prođu tih proizvoda, jer je ukus široke potrošnje više usmjeren na svježija pitka vina ugodne arome, nego na visoko kvalitetna, teška i skupa vina sa sadržinom alkohola preko 13 vol. postotaka.

Druge, Ranfolu slične sorte, jesu, po Trummeru, ove:

» Honigler «

Sinonimi: Medenac slatki bijeli, Mézes fémér.

Po botaničkim obilježjima stvarno je Medenac vrlo sličan Ranfolu, a razlikuje se uglavnom po ranijem dozrijevanju (II. rano razdoblje) i većom sadržinom šećera; peteljka grozda je kraća, a rebra žutozelena.

» Kölner «

Sinonimi: Ranfolina, Ranful, Javor — bijeli.

Sudeći po slovenskim sinonimima moglo bi se pretpostaviti, da se radi o našem Ranfolu. Međutim, po opisima Trummera i H. Goethea, razlikuje se po kraćoj peteljci grozda i svijetlijoj žutosmeđoj rozgi. Točniju usporedbu ne možemo izvršiti, jer manjka autentični primjerak ove sorte.

Postoji i »Kölner« crni, koji se kod nas mnogo uzgaja pod nazivima Kavčina, Kapčina, Žametasta črnina. Sasvim je druga sorta.

» Pikolit «

Sinonimi: Ranful, Kek nyelii.

Po Trummeru i Goetheu su obilježja ove sorte slična Ranfolu, a razlikuje se po rjeđem, vunastom obrastu naličja, te po malim šiljatim zupcima lista. I za ovu sortu nam manjka autentičan primjerak.

» F i s c h t r a u b e «

Sinonimi: Hapšovina, Pohapšovina, Žlahet, rjava Tična —bijela, Fliegentraube.

Od svih uspoređenih sorti, ova još najviše odgovara Ranfolu, osim dobe dozrijevanja, koja se navodi kao »dosta rana«, te kratke peteljke grozda.

Zanimljivo je, da B. Šulek navodi kao sinonim »Žlahet«, po vlastitom zapažanju. Sorta po nazivu »Žlaet« ili »Žlajt« uzgaja se i sada u hrv. Prigorju oko Kašine i Čučerja, a pripada grupi Ranfola.

ZAKLJUČAK

Ovom ampelografskom studijom sorte Ranfol bijeli prikazane su teškoće determinacije »starih« sorti, koje se odavna uzgajaju u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i u susjednoj Sloveniji. Naravno, u slučaju Ranfola otežana su istraživanja različitim nazivima u tako velikom i »klasičnom« vinogradarskom području kotareva: Zagreb, Karlovac, Krapina, Varaždin, Križevci i Kutina, sa 16.000 ha vinograda vinove loze (Sative).

Dosadanjom determinacijom ustanovljene su približnom točnošću različiti tipovi u spomenutom području, kao pripadnika grupe Ranfola, koja po procjeni rajonizacije obuhvaća najmanje 5 milijuna čokota.

Zadatak tih istraživanja bio je, ustanoviti rasprostranjenost sorti uopće, a po tome i onih »starih«, koje po opsegu uzgoja i po praktičnim osobinama, a ne manje i po mišljenju vinogradara, zaslužuju da se održe i u budućem sortimentu, i to barem tako dugo, dok se postepeno ne nadoknade odgovarajućim sortama boljeg odnosa kvantuma i kvalitete prinosa.

Takav put smatra se prikladnijim od načina provedbe prve regeneracije vinograda početkom ovog stoljeća, kada se beskompromisnim forsiranjem visoko kvalitetnih »novih« sorti malih (lakših) grozdova htjela popraviti kvaliteta prinosa, bez obzira na kvantum. Posljedica bila je, da opća praksa nije prihvatila te »nove« sorte, — osim Graševine, koja se je afirmirala sama po svojim uvjerljivim osobinama.

Istraživanja sorte Ranfol i njenih varijeteta i tipova, nisu još potpuno završena, već treba da služe kao pobuda i prilog boljem razumijevanju sortnog sastava glavnog područja sjeverne Hrvatske.

Preostaje da se posebno objelodane pitanja Kraljevine i Cvneka (Škrleta), te Portugisca crnog, kao najviše rasprostranjenih sorti u nekim područjima na sjeverozapadu, te Ružice i Kadarke na istoku; osim toga Frankovke, kao glavne crne sorte obaju područja.

Time, naravno, nije rečeno, da visoko kvalitetne sorte ne će zadržati svoje mjesto u budućem poželjnom sortimentu, ali uz pretpostavu, da se i one selekcijom, uzgojem i agrotehničkim mje-

rama prilagode potrebama suvremenog i ekonomičnog odnosa kvantuma i kvalitete prinosa.

U tom pogledu treba svratiti pozornost na različite, dosada u publikacijama (6) obrađene faktore tog odnosa, kao i na pitanje uvođenja nove sorte Rizvanac (Müller-Thurgau) bijeli i na proširenje uzgoja Muškata Ottonel bijelog kao začim u smjeru popravka arome proizvoda sorti većih prinosa, kojima taj faktor ne dostaje.

U vangraničnom vinogradarskom svijetu, problemi su isti, ako ne akutniji, nego kod nas. Zato se moramo smatrati naprednijima, jer u tako šarolikim sortnim i klimatskim uslovima raspoložemo s većim iskustvom, a na nama je, da budemo toga svjesni.

L I T E R A T U R A

1. H. GOETHE, »Ampelographie«	Berlin	1887.
2. G. MOLON, »Ampelografia«	Milano	1906.
3. B. ŠULEK, »Imenik bilja«	Zagreb	1876.
4. F. X. TRUMMER, »Classification und Beschreibung der im Herzogthume Steiermark vorkommenden Rebensorten«	Gratz	1841.
Dtto, »Nachtrag«	Gratz	1855.
5. F. X. TRUMMER, »Der praktische Weinbau«	Wien	1845.
6. Z. TURKOVIĆ, »Ampelografija«, opći dio	Rukopis	
Z. TURKOVIĆ, »100 godina hrvatskog vinogradarstva«	Rukopis	
Z. i G. TURKOVIĆ, »Ampelografski atlas«, II. dio.	U tisku	
Z. TURKOVIĆ, »Graševina (Grašica)«, »Biljna proizvod.« I.	Zagreb	1950.
Z. TURKOVIĆ, »Weinbau u. Sortenprobleme«, »Wissenschaftl. Beihefte« No. 4	Mainz	1951.
Z. TURKOVIĆ, »Kroatische Sortenfragen, »Mitteilungen«	Klosterneuburg	1951.
Z. TURKOVIĆ i LJ. MIKLAUŽIĆ — Rajonizacija vinograda sjev. Hrvatske, terenske ankete i sastavi	Zagreb	1950-1953.
Z. TURKOVIĆ i LJ. MIKLAUŽIĆ, »Ampelografski problemi sjev. Hrvatske«, »Agronom. glasn.« br. 2/1953	Zagreb	1953.
Z. TURKOVIĆ, »Historijat i utjecaji razvitka sortimenta«, »Agronom. glasn.« br. 4/1955	Zagreb	1955.
Z. TURKOVIĆ, »Prilog pitanju uvođenja nove sorte Rizvanac (Müller-Thurgau)«, »Agronom. glasn.« br. 9/1956	Zagreb	1956.
Z. TURKOVIĆ, »Kultura vinograda«, nakl. Poljopr. nakl. zavod	Zagreb	1957.
Z. TURKOVIĆ, »Ertragsfaktoren im Weinbau«, »Schweiz. Zeitschr. für Obst- u. Weinbau« No. 4/1958	Wädenswil	1958.
Z. TURKOVIĆ i F. JAMBROVIĆ, »Istraživanja u Plješivičkom vinogorju«, separat	Zagreb	1958.
7. ZAVOD ZA STATISTIKU, »Mjesečni statistički izvještaj« br. 4/1957	Zagreb	1957.

ZUSAMMENFASSUNG

Vor fast genau 100 Jahren erschien F. X. Trummers ampelographisches Meisterwerk: »Classification und Beschreibung der im Herzogthume Steiermark vorkommenden Rebensorten«, Graz 1841 und der »Nachtrag« im J. 1855. Dieses einzigartige Werk enthält eine Unzahl von gewissenhaften Sortenbeschreibungen, welche später von allen Ampelographen fast wörtlich zitiert werden.

In den Jahren 1847, 1853 und 1854 bereiste F. Trummer, gemeinsam mit unseren Fachleuten, auch die nordkroatischen Weinbaugebiete. Danach wurden die kroatischen Synonyme der vorgefundenen Sorten, wenn auch etwas mangelhaft, im »Nachtrag« beigegeben.

Darüber habe bereits in den »Mitteilungen«, Klosterneuburg 1951, berichtet. Die durch das Institut für Weinbau und Kellerwirtschaft in Zagreb, von 1950 bis 1953 durchgeführte Rayonisierung des ganzen nordkroatischen Weinbaugebietes erbrachte ampelographisch äusserst interessante Ergebnisse. Besonders im Westen, bis zur slowenischen Grenze, kommen heute noch die althergebrachten Sorten vor, welche ihre Herkunft dem alten römischen Imperium verdanken.

Unter diesen »alten« meist verbreiteten Sorten befindet sich auch der weisse Ranfol. Trummer erwähnt zwar diese Bezeichnung für 11 verschiedene Sorten von welchen die Fischtraube (Fliegentraube) noch am ehesten den von uns ampelographierten Ranfol entspricht. Als Eigensorte wird sie jedoch nicht erwähnt.

Im Laufe der Forschungen stellte sich heraus, dass diese Sorte, bzw. Sortengruppe, unter verschiedenen Synonymen, als Typen und ortsbedingte Variationen, in einem Gebiet von 16.000 ha Weingärten mit mindestens 5 Millionen Stöcken vertreten ist. Nachdem es sich hierbei um eine Sortengruppe handelt, welche einheitlich von den Weinbauern des ganzen Gebietes, besonders ertragsmässig, gelobt wird, blieb nichts anderes übrig, als sich mit ihr gründlicher zu befassen.

Nach dem im J. 1953. durchgeführten Messungen ergab sie ein durchschnittliches Traubengewicht von 19,7 dkg, mit 16,5 kg-hl Zucker und 8,5‰ Säuren. Diese vorläufigen Daten ergeben zwar keine gütemässig hochstehende Sorte, die spritzigen, etwas säurlichen Weine finden aber zahlreiche Liebhaber, auch im Gemisch mit anderen Sorten. Die Erträge ergeben leicht, Dank des Traubengewichtes, über 100 q-ha, welcher Umstand den Kampf gegen diese weitverbreitete Sorte aussichtslos gestalten würde.

Man wusste bisher allerdings nicht, dass es sich um eine eingenschaftlich einheitliche Sortengruppe handelt. Nun soll der Ranfol rein gekältert und behandelt werden. Weinbaulich sollen Selektionen durchgeführt werden, nachdem ein besserer Typ mit mehr gelblichen und ein minder Typ mit mehr grünlichen Trauben besteht.

Als Hauptvorteil wird, neben den grossen Erträgen, deren relativ gute Widerstandsfähigkeit gegen Plasmopara und Oidium allerseits hervorgehoben. In Bezug auf Botrytis cinerea und Winterschäden unterscheidet sich der Ranfol nicht wesentlich von anderen gebietsmässig verbreiteten Hauptsorten, so zum Beispiel, vom roten Portugieser (Kraljevina, Königstraube) und dem Welschriesling. Die Reifezeit ist etwas früher als beider letztgenannter Sorten.

Vielleicht ist dies in den Sortenkonglomerat eine Kompromissorte, welche samt den beiden Portugiesern (blau und rot), dem Welschriesling, Sylvaner und ev. dem Riesvaner (Müller-Thurgau) imstande wäre, alle anderen minderwertigen Sorten, wie den Heunisch, Hainer, Wippacher, Plavez u. a., herauszudrängen. Dies entspricht auch den Gepflogenheiten der Weinbauern bei Neuanlagen.

Allenfalls kann man auch den gleichreifenden gemischten Sätzen nicht einen gewissen Wert absprechen, nachdem sich die Erträge, auch in schlechteren Jahrgängen, ausgleichen können. Jede Sorte hat ihren »Jahrgang« und Monokulturen sind ohnedies nicht empfehlenswert. Dies wird bei uns auch bei Bestimmung der Sortimente gebietsweise berücksichtigt, allerdings nicht in gemischten Sätzen, sondern tafelfeise, wenn es sich um halbwegs grössere Anlagen handelt.